

LIETUWISZKASIS

BALSAS.

Lietuwiszkasīs Balsas izsēma 3syk ant mēnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorēli, o Auro poje 3 dorēlai. Atskiras numeris 5 c.

Už oļi agarsinimu ant metu 10 dorēli o wienu sykį garsinant 20 centu už kožuą eirute.

Rādlytojas JONAS SZLUPAS, S. LENANDOAH Pa.

Insteigta 1876 m.

AGENTŪRA PIRKIMO NAMU, SAUGONES NO UGNIES IR KOLLEKTAWONES
C. W. DENGLER,
115 N. MAIN ST. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU
(PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu "buddles"

galima gauti labai pigiai pas mane, ateikite!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAH.

A. Abramaitis & H. Habelis,

Drapānas darome ant apstelawino iz materijos naujai iz pabirko izsējusios, taip-gi parduodame wirsutinius ir spatinius marszkontius, skrybes, kalnērius, petneszas, kēpetaites szilkinēs ir lininēs, pokaklinius paraiszezius, ir penezniakas. Ateikite, brolai, pas mus pirkti!

210 S. MAIN ST.

Namuose Karpāuoko SHENANDOAH PA.

LEIGHUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZINAS**
WARBONUS, PIANO IR GRABUS
pas **WILLIAMS & BROS,**
13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIETUWIU SANDARBYSTOS KROMAS

parduoda geriausius taworus už pigiausią prekę. Nėkur pigiaus neparduoda miltu ruginiu ir kwietiniu, mēso, muilo, kawos, deszru, krakmolo, tabako, rezinku, agurku, stiklu, torėku darbmui drapanu ir tt. Eikite ir pirkkite wisą sandarbystos krome! Imokantis lietu wis už akciją \$ 10 stojasi sąwaldytojn kromo. Nepamirszkite wietą!

E. CENTRE UL., arti Lehigh Valley geležinkeldwario, SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITENUOSE

yra agentu L. Balso dėl Lietuwos. Už tai užmarėnai, norėdami gauti Balsą ir kningas, kreipkitėsi prie jo, raszydami po adresu: M. Jankus, Bitėnai, p. Lūmpėnai, Ostpreussen.

J. H. POMEROY,
ADWOKATAS,

SHENANDOAH PA. Office: namuose Beddallo

LIETUVIŲ RASZTAI IR RASZTINIKAI XIX SZIMTMETyje.

[Tąsa.] Dabar pereisime prie Wisztelaucko supratimu kalbos dalykuose. „Asz jau turiu tą klausimą, kad ir neprasztytas zaunyju kiekvienam apie kalbos dalykus; nėra žinau, kad mažumelis tu zaunyjimu bus kiekvienam ant naudos. Kad nors wieną žodeli kas pataisys per tuos mano pataszymus, rokuosiu jau, kad nors wieną bent žwirgzdeli prisidėjau prie pataszymo musu brangiosios lietuwiszkos kalbos Asz nėkam apie tuos dalykus (butent pataszymo kalbos) nesznekėdawau, pakol nebuwau pertyrinėjęs wisos kalbos su palyginimais su lenkiszka ir kitomis. Dabar tariuosi mažumeli permanęs netiktai apie jos sudėtinę, bet ir apie wisus diegus ir szaknis, iksziolai meukai kam pažystamus“. — „Gana jau manę Mikszutis su Basanawycziumi pertaszymu ir darkymu mano kalbos czemerycziawo. Žinau asz, ką moku, ir matau, ką kiti izsmano: kad butu kitu akyse mano kalbos budas arba ir raszas klaidingas, asz to nepripažinsiu, pakol man neiszreiks etymologiszka mano izskrypimu izz tiesaszecio. Galite jus sznekėti, kaip norite, mės no apigardės Kauno wisad sakysime *walausiai* [czyszciausiai!] kalbą lietuwiszkai, izszkiant žiamaitiszka panę, kuri mės izztariame kaipo pona pet o, nors pirmestis yra a. Taip pat ir motynoje pirmininė o yra izz a kilusi ir izszitaria matina; ale jau amžiai praslinko, kaip ji izszimowė izz a in o! Ar žinote, kas tai yra motyna arba matyna? Yra tai tas pats žodis pranzuizskai izztariamas matin, lotyniszka matina, no kurio paeina Stella matutina, Matucina ir tt. Mawt szaknis yra! Mawt, mowa, mowa polonice, mawjama mawnama, ma'ma, matulė, matula, mutter, mater, madre, mater', mo[au]moterė, motelė, muterkė ir tt. Kas tiek sukimo smageniu ant kiekwieno bewaik žodelo lietuwiszkos kalbos turėjo kaip asz, netaip greitai pasiduos be nuowokos izztariantiems žodžius, — ir pagul jujū dumę nesuimtu i wisli kalbės ir raszys“. — „Gal ir mano kalbą wadinsite žiamaitiszka, ale mau rodosi, kad ne gudiszka, ne sumozuruota, ne suwokiecziuota, bet grynai lietuwiszka. Kad manę girdėtumėte sznekanti, gal mislytumėte, kad asz jusu Zanawyku, Łaukininku, o izz dalies ir Dartiniuku susėdas. Asz neiszmetinēju žodžiu padabniu lenkiszkus, ale lenkiszku nepriimu, nės moku izzpažinti, katrie lenkiszki o katrie lietuwiszki. Lenkai turi perdirbtą lietuwiszką. Iliuwi, nekitoniszka. Wokiecziai turi pusę žodžių lietuwiszku sawo rėdoj kalboj, tiktai baisiai perdirbtu. — Asz izz Senapilės pawieto, no Pakauinės arba no Aleksoto, ale kalboje iki Kalwarijos ir iki Prusu rubežiaus nedang ką skirinosi, tiktai kiba tiek, kad parubežėje Prusu jau mažumą wokiecziuojama, o parubežėse sumozuruotu lietuwiu mozuruoja arba lenkiszkuoja. Mano kalbą supranta wisoje Lietuwoje, kaip ji didė, plati ir itga. Buwau asz skersai ir izzilgui ir wisur susisznekėjau, kaip reikia. Ale lietuwiai no Gradno su Pakursziniais arba Prusiszkais, sunkiai gali susisznekėti“. — „Ką kieszasi žodžiu, kurie rodosi izz lenkiszkos kalbos priimti, tai atkartoju dar syki, kad ne taip yra. Lenkai sawo kalbos neturi, ji yra sugraibstyta izz wisu slawiszku kalbu, o slawiszkoji grynai izz lietuwiszkos perdirbta! Galite tikėti, galite netikėti, man wis tiek; bet pasakysiu, kad asz lenkiszka izz žodynno Lindės peržiurinėjau no alfoi iki omegos ir radau, kad slawiszkos kalbos grynai kitos izz lietuwiszkos kalbos, tiktai žodžiai baisiai perkraipyti! Kas-gi galėtu sakyti, kad žodis laknė yra lietuwiszka? O wienok taip yra! Laknė ne kas kitas yra, kaip tiktai musu senasis žodis alkt, alknot, su perstatymu litaru ir permānymu litaros t ant e, kaip paprasta

pas lenkus. Ką ženklina musu alkt, turite posukinti smagenis patys! laknė nesulygnkite su lakt, lakint ir laknot, nėra nors pirmastis diego yra ta pati, bet szakelės ir szaknelės kitoniszkos pradžios priaugę. O-gi wardas lenko - Polak, Polacy ką ženklina? Pasakos iksziolizsku tardytoju ima jau per pakanszi ir per kaklę pranykti. Polak, Lach, Łakas, Lankas, wengriszka Lendel, Litowiec! net slawiszkoj kalboj ženklina wardą žmoniu užėmusiu wiotą (žiamę) Latu (Letu kaip wokiecziai sako), musu sentėwiu Latuwif wėl Lat'wiu izszmetant litarą u. Polacy, Polac, Polat, Polaty tai izszimano gywentojai po Latu. Žinoma, kad lenkai litarą t wisur bewaik perkeitė ant e, o tąją su czėsu izsztardint pradėjo kaip k pagal sulotąji lotynu budą. Negali itgai privedžioti to atidengimo, nėra ne czia tam dalykui wietu, tik trumpai pasakysiu, kad mano nurodymui iksziol nės negalejo sprando nusukti, ir juos apmāsto jau filologai akadēmijose Warszawoje ir Krokawoje. Mės ne lietuwiai pagal Papinsės ir Prusiszkin kalbos budą izztariant, ale esame lietuwiai, Latai, Latu, Lat-in-u waiku waikai. Todėgi netiktai wisos slawiszkos kalbos lažuwiai [laižuwai], bet ir Romos, romiszkos arba latiniszkos tiesiok izz litaszkos vel lietuwiszkos atskito ir izszidirbo. Tai-gi nesibijokite pasakyti taip, kaip žmonės kalba, o kad ir butu ženklū, jog nekūrie žodžiai lenku ar slawu perdirbti izz lietuwiszkos kalbos, o lietuwiai wėl juos sawiszka persidirbę, mislydami, kad swetimu, bo lietuwiszkoji kalba kaipo motyna lenkiszkos negali atstauti ir panėkinti sawo dukteries!“ — „Lietuwiai turi ir sawo garbingiausią kalbą, ne swetimą, kaip kiti, kaip ant priklodo angłai arba anglonys (anglosaksai) arba ir wisli slawai. Nėsa kas tai yra anglikoniszka [anglizska kalba? yra tai wokiszka sumiszta su romaniszka ir priemaiszomus parubežimu! O kas tai yra slawiszkos ir lenkiszka kalba? yra tai perdirbta bėgyje amžiu lietuwiszka kalba, nės daugiaus. Lenkai mokėjo per 500 metu pusę lietuwiszku žodžių perdirbti, kad juos wos galima izzpažinti ilgai apmislyjus. Taip jie perdirbo ir prawardes musu (su musu pacziu pritarimu!) ir musu wietu sodžiu, kaimu ir kaimelu, kalun ir kalnelu, upiu ir upelu, azeru ir azerėlu ir tt. Turiu ant stalo izztrauktus wardus wietu Sławalku wisos bewaik gubernijos (waidwadystės), net daugumą pažystamamau netiktai wardu, bet ir wietu, kaimu, wiensėdžiu ir upiu ir upelu, randu tokius, kuriu kad nežinocziau, kaip wadinasi ant wietos žmoniu burnose, nėku budu negalima butu atsėti, ką tai ženklina, ir kur ta wietu guli ir kokios gentes apgywenta. O tuos nuoraszus dariu izzdidziwusios lenkiszkos žiamkortės“. — „Prieg tam nutwėrian kalbą tyrinėdamas ir wardus wietu Lietuwoje, labai swarbu daigtą, o tuomi yra — twirtą izszrodymą, kad sziczionai 'Didlenkijoje' ir Szloniszkiu (Szlonisko) Provincijoje pirm 1000 metu seniausiai lietuwinikai gyweno. Tą mano protawojimą bucziau apgarsiuęs jau szimet (1885), ale izszwarymą atmindamas turiu su skatikais rokuotiesi, n. sa nežinau kaip ir knr reiks atsitupti, kaip paukaszoziai nakties gudulė izz lizdo izzbangintam. Žinrėkite, kokius wardus wietu minawoji paukasis graikas Ptolemajos Didlenkijoje arba Poznaniaus provincijoje, sztai jie: Askalkalis, Setidawa, Skurgon, Kalisia [Kaliszius!], Arsonion, Karrkodunon, Asanka, Rugion, Setuia, Garienno, Urition, Limiosalaion, Budorigon, Leukaristos, Eburon, Arsikua, Singone, Kalamantia, Anabon, Lakiburgion, Bunition, Uironnon, Susudata, Kalagkoron (Kalankoron), ir tt. Arne skamba tie wardai lietuwiszka? Wokiecziai nori sawintiesi, nėra rado wienau warde 'burgion'! Asz dabar darau palyginimus wardwiczziu sziczionai Lietuwoje ir randu didesnę pusę sziczion lietuwiszku, aiszkiai suprantamu, kuriu seseris raudasi ir senojoje Lietuwoje. Klausykite

wardwieczu skambėjimo sziczonai (isz 102 gromatoje pri-
westu wietu, czion tik keletą priwesime): Badurowo; Bie-
lewo (Belewo, Bylewo, Belowa, Belowo, Byliewo — yra tai
wardu atmainos tos pacios wietos no 1302 m. iki szio laiko)
Bierzyn [Berzyn, Berzyna, Byrzina — lyg Beržynas ar Ber-
žynė!]; Czacz [1273 Cadce, aptur. Viszlava, filia Factoris,
1370 buwo dar apturėtoju Ramszo]; Drzczekowo (Drzcz-
kowo, Dzyzczkowo, Dreeczkowo, Ratschke, Retschke, Tres-
cewcowo, Tre cechowo — Trecziokawas! 1358-93 Keblo
apturėjo); Godurowo [mano pono dwards; Gudowaras —
mano genties pas Niamuną toks pat rawas!]; Gogolewo,
Gogulow (Gogas, Gogialis, Gogalus — mano gentis pas Kau-
ną!); Gramblewo [Gromblewo, Kramplewo]; Jerka (Gerka,
Girka, Irka — aptur. 1390 Czeua); Kargowo (Kargow, Car-
gowo, Carge, Karge! — Na, kas tai yra? tai Sarguwa! Sargė!
'Unruhstadt!'); Karmin (Karmino, Carnino, Carnin, Cyr-
mino (!), Cirmino, 'własność niegdyś Karminskich' ir tt. —
Na! ar matote, ką tie rup... dirbo su wardais! Isz Kirmy-
nės kiek padarė wardu, ant gulo szesztąji! 1368 m rases,
isz tos wietos Gywo, ir Sassinus: 1392 Iwanns... O Gywa
Gywatė!... Gana jau to. Galite matyti tiktai daleč isz
wieno puwieto iki litarai K - arm - ino. Jei turite dwasę
linkstanciją ant spėjimu, patys dangumą atspėsite ženkli-
niu tu wardu, o jei neinspėsite, tai prijuosite, kad czio-
u lenkiszi wardai. — Asz gilecziau arodyti szintus pra-
wardžin su užbaigimais owski, awski, ocki, oski, uski, nski,
ewski ir tt., kurie yra grynais lietuwiszkais'. Nesą lenky-
stės szitokiose prawardėse: Balań-ki, Barciński, Bartnikow-
ski, Beraacki, Boguszewski, Buzynski, Chelmański, Chra-
powicki, Czarnecki, Czartoryski, Czirwiński, Domzalski,
Dydynski, Dziewulski, Galinski, Garbinski, Gierosinski,
Grežynski, Godlewski, Grażewski, Hryniewiecki, Jagielski,
Jankowski, Jarecki, Jaroszyn-ki, Kaniowski, Kaniogowski,
Kempinski, Kiernawski, Klimekowski, Korulski, Kraszew-
ski, Kruzynski, Kulinski, Łabienski, Lapiński, Mediuski,
Miednieki, Mikulski, Moczulski. Per ilgai man outu tu ir
kitu pirmastines szaknis czia priłeti. Loweik pasė ju per-
dirbta nesenuose czėstose, bo ir senosios prawardės dar
tebegywoja". T. b. d.

**BISMARKIO SLUOGI ANOZIOS SZMAIŽ-
MES IR LIETUWININKAI.**

„Pillkalner Zeitung,“ ant 9 d. Spalu paduoda
isz Lietuvos tokią žinią: „Daugel buwo laikrasz-
czuose kałbama apie kningutę: „Polacy i Litwini“.
Suraszė tą kningutę nekoks ponas Szlupas, kuris
Lietuwoje begu nebus nežinomas. Ar taip ar ki-
taip, wienok tas pats ponas pirm kėlu metu rėdė
lietuwiszką laikrasztį „Anszrą“. Tas rasztas buwo
sawo mieriu padėjęs, kwiesti i sadarbystą lietuwiu
Maskolijoje ir Prusijoje gywenanczius. Jisai sap-
nawo apie įsteigimą didelės lietuwiszkos walstijos
kokia buwo buwusi kuomet wałdant karalui Ge-
diminui, Didkunigaikszcziams Wytautui ir Kei-
stucziui. Už tokią linkmę be abejonės minėtasis
rėdytojas likosi iszwytas. Jisai dabar apsigywen o
Amerikoje ir sawo wilyczias kreipia pries jam ne-
miešas walstijas. Bet wilyts Szlupo pas mus jau
negal iszspildyti. Aiszku yra kaip ant dełnos,
kad lietuwystė pas mus metas po metui mažyn ei-
na. Tautiszki aprėdai dar tik grynais randasi kłai-
pėdos ir Ragainės kampuose. Mada jau ir liet-
wiszkuose namuose randa wietą; jaunieji lietuwiu
dėwi wokiszką drapaną, o wokiszkoji kałba ir pa-
procziai įsiwieszėjo daugelyje lietuwiszku namu.

Didumoje kampu lietuwiszkosios dainos bewaik
wisai isznyko; wisai nedaugelyje mokštainiu yra
mokinama lietuwiszkai, wisai nedaugelyje pawie-
tu pamokštai bažnycziose yra sakomi lietuwiszkai.
Wokiszkoji kałba palengwa kassyk daugiaus ir
daugiaus užima wietos, kadagi lietuwininkas žino,
jog jam nauda yra ją iszmokus. Daugelis sunu
lietuwiszku tėwu mokinasi tėlogijos, pasiturin-
tieji lietuwiu siunczia sawo waikus tankiai į aug-
sztesnes mokštines, nors jie patys dar ir prisitai-
koki lietuwystės. Kas sykį pasiwaiksztinėjo darže-
lyje wokiszkosios kałbos ir paprocziu, tas negrįsz
jau į lietuwiszkąją germę senowiszku papratimu.
Dėl pakėlimo lietuwybės dabar dar yra didelė
stanga daroma, ir per dangelį tokiu, kuriems lie-
tuwa yra tolyma. Peticijos ir deputacijos, kurios
ėjo iki augszcziausijai wietai, tai ik walei parodo.

Wienok diduma pasistengimu neszioja dėmes
kurstymo ant sawęs, negalima yra didelę wertybę
dėti ant ju. Ir žinia pono Szlupo apie prietiki li-
tuwiu uredininku yra netikra. Jei-
gu uredininkas yra tikru wyru sawo wietoje, tai
jis randa lietuwininkuose wierniausius padonus.

Berots dėlei to reikia, idant jis susineszime su
lietuwiu mokėtu lietuwiszkai kałbėti. Łaikas jau
uėtoli yra, kur wisose mokštines bus mokinama
wokiszka, wisose bažnycziose wokiszki pamokštai
sakomi ir įžegnojimai wokiszka daromi. Pasiėki-
mas szito mierio butu dėl Lietuvos łaime. Tada
tai po metu metu pagal nuomonę pono Szlupo sė-
dės ant łonku seimbuezio lietuwininkai, bet ne to-
kie, kokius mislyja ponas Szlupas, o tiktai tokie ku-
rie kilę isz lietuwiszkos giminės bus wokiecziais sa-
wo jautimuose ir mislyjime. Berots dar metu me-
tai iki tuo laik pereis“.

Wa jau kysztelėjo yta isz maiszo — ans prusz-
kas barbarizmas ir mieris iszgaizzinimo: „Aus-
rotten“. Butu wokiecziams gerai, jeigu lietuwiu
norėtu pasinerti wokietybėje, ale dabar — jeigu lie-
tuwiu metę szalin tai, kas nusidėwėjo, griebiasi į
reikałtus kulturos ir polytikos, norėdami sawaimi
eiti ir sawo lietuwiszką kulturą, mokštą, sutwerti
ir walnybę del sawo tautos įgyti — ugnis! gairas!
taip negali nei neturi buti! szaukia jiems wokiecziai.
Žiuoma kuningėlai ir mokštainėse mokintojai turi
gesinti tą įsigaunanczią ugnį! ažuot ką jie skėłbtu
žmonėms mokštą, tikrąją mokštą, kuris apszwieczia
protą, gawina ir tobulina szirdis žmoniu ir atkėla
uupuokusias gimines isz snudumo ir wargo. Teisy-
bė, ikitol neiszszitakė Wokietijoje joks lietuwiszkas
musu laikrasztis. wienok tikime, jog „Niamunas“
nuo Nauju Metu wilnis lietuwystės su didesne sy-
ta sukeldius nekad tai padarė „Auszra“, „Swiesa“,
„Garsas“, ir „Žiuonas“. O tuomet gal ir seimbuty-
je sułauksime lietuwiszku pasiuntiniu, kurie wo-
kiszka iszguldys wokiecziams troszkimus Lietu-
wos. Ir po metu metu lietuwiams susiėmus į dar-
bą isz wisu sytu, bene sułauksime to, kad ir suwo-
kietėjusieji musu broliu sugrįžsz prie sawojo pul-
kelo, gelbėbami tolaus budawoti lietuwiszkąją kul-
turos namą... Tegul tik wokiszki uredininkai kėlu
neužkerta....

× KAS MUS GAISZINO.

Perzwelgimas weikalo: „De moribus Tartarorum. Litwa-
norum et Maschorum“... rasztyo jan po 1544 m. per „Lie-
tuwi Mikoluną“, Bazylėjiszkio iszdawimo 1615.

Pakelk savo akis in augsztybes ir žiūrėk, kaip tu wisur kekszauji; ant wieszcelu tu sėdi, ir buki ju kaip arabas puszcioje, ir subjaurini tą žiamę sawo kekszawimu ir piktenybe.

Pran. Jeremijas, III. 2.

„Izgaiszo teisybė, iszgaiszo sutarmė, szwietas pasileidė“—wa tie žodžei, kuriuos dažnai sekasi girdėti isz župu musu žmoniū. Bet maža žmoniū tesirupina permanyi tą, kas tai yra toji teisybė, sutarmė, ir dorybė, arba jeigu isz tikro buwo kada nors toks aukso amžius, tai kame pražuwo dorybė gywenimo mus; kas yra tas smakas neprisotinamas, kurs praryja walywumą gywenimo žmoniū, gywenimo lietuwiū. Wisokie žmonės sawiszka ir įwairiai atsako ant tu paklausimu: wirszininkai nu kaltina darbuojancziuosius žmones už ju tinginį, paleistuwystę ir nepaktusnumą; kunigai peikia ir ant pamokštu keikia wėl tuos žmonelus, kad jie -gird- diewo prisakymu neklausą ir kunigus, diewo įpedinius ant žiamės, užnėk jau pawertę esą; supelėję seniai keikia jaunimą už tatui, kad ji neklauso senuju katbos; jaunimė peikia senius už ju newikrumą ir barnį be perstogės Wienok nėks isz tukstancziū aiszkei nepasako, kur ilsisi priežastis tokio musu sudrykusio gywenimo; nėks nepasako taip aiszkei, kad isz karto wieno wisi galėtu suprasti ir pripažinti už staczią tiesą, kaip tai suprantame ir wienodai numanome, kas tai yra atkanumas Daug amžiu jau darbuojasi žmonystė apie atradimą tos priežasties, daug žodžiu ji iszbarstė, daug pūnkstu sudildė, wienok wis-gu tar buti ji, toji priežastis blogo gywenimo mus; dar nesurasta yra, mės tai matome, nės gywenimas mus nepalengwėjo.

Negana to, kad žmonės supranta priežastį nedorumo, negana supratimo kas tai yra atkanumas, dar reikalinga yra ir antroji dalis pataisymo doro elgimosi: reikia dar padaryti tą, kas atateisia atkanumą, kas pataiso nedorumą. Sziamė daigte dažniausiai žmonės ir nesutiuka tarp sawęs. Asz suprantu, jog buti atkanu yra ledoka; tuo tarpu budams pats sotus, užmingu ramiai, nors ir žinau apie newalgiusį kaimyną; asz jauzcziū, kaip yra sunku nekaltai kriwidą neszti, wienok ramiai diewiū dėkawoju už perleistą dieuą, kurioje dėl sawo nau-dos nukriwidinau artyumą sawo ir t.t.

Ir taip kiekwienas darbas, žengimas pirmyn, susideda isz dwieju prantu: 1) supratimo ir 2) atateisimo. Taip yra dabar, taip buwo isz gilausios senybės, taip bus ir wisumet. Dažnai žmonės gali daryti ir nori to, bet nesupranta gerai tą ką ir kaip daryti; ir antratwerziant -supranta, bet daryti nenori arba negali. Jeigu suprstas daigtas yra reikalingas dėl daugumo, o mažama negali padaryti to, tada diduma pastiprina negalinimą. Jeigu mažuma nenori daryti naulingo darbo, tada paskutinėji prispiria padaryti; jeigu galintieji ką daryti nesupranta, tada supratęs wiens ar daugiau, iszaiszka tą ir tada laikiasi wien padarymo.

Taip buwo senybės czėsuose, taip bus ir tolaus. Bet sziađien ir 2-3 szimtai metu atgal, Lietuwoje taip nėra ir nebuwo. Istorija mus mokina, jog kiekwienas amžius tautos turi sawo įpatingą pranaszą mokintoją, ir ta tauta dar tebegyweną, kuri iszduoda sawo pranaszus ir mokintojus; tokiu isz aiszkintoju teisybės Lietuwoje buwo „Lietuwis Mikolunas“ kurs XVI amžiuje paliko musu czėsams rasz-

tą apie musu tewynę, paskirtą wardui Lietu-wLenkijos karalaus, Zygmantui - Augustui (apie 1546 metus). Kuotaiak wirszininkai buwo isz tuju pacziū žmoniū, ir buwo sujungti su žmonėmis, kuotaiak jie nepasikėlė wisokiais titulais, ir garsingomis, nors nėknėkiuėmis ceremonijomis į žiamiszkus dievus, tada kiekwienas žmogus galėjo tiesiai su sawo perdėtiniais kalbėti ir iszdė loti sawo reikatus, kaip tai buwo laikė wieszpatawimo Lietu-wos kuningaiksziū, lyg pat sujungimo Lietu-wos su Lenkija. Bet tam atsitikus, karalai pasidarė nebeprieinami, ir su jais tegalėjo sznekėti ponai; o tie galėjo wisaip prikalbinėti ir priwersti galunas prie iszdawimo tokiu įstatu (zokonu), kurie kłojo pflatų kelą dėl plėszimo, warginimo ir gadinimo dorybės žiamesniuju žmoniū: artoju, piloniu, amatininku ir wergu.

Kuungai stowėjo wienoje eilėje su ponais ir jie kaip įpediniai sunaus diewo, paszwentindawo tuos įstatus, kurie naudingi buwo wien didziaturcziams, urėdininkams, plėszikams; isz antros pusės, smarkiai baudė prascziokus, kurie isz nekantrumo nenorėjo daryti sulyg pageidos ponu. Kuningai dėl prasczioku sutwėrė kitoniszka dangų ir pragarą negu dėl ponu; jie prascziokus dar apsun kino mokestymis sawo pusėn ir dwasino pasunkais. Ir tuos wisus, ju iszmislytus prisakymus pawadino „bažnyczios prisakymais“. Taip buwo tuoczės, taip yra ir dabar. Lietuwis Mikolunas sawo raszte apie tą aiszka iszreiszkia, ir mums yra swarbu žinoti, kaip gyweno musu prabocziai; tokia žinia parodo mums skyrį elgimosi musu žmoniū sziađien, szim-tą metu atgal ir iszreiszkia priežastis doro ir blogo. Mikoluno totnyszkas rasztas, jau nebepirmą syk e. t. užkludomas rasztiniku: Czackis, Karamzin, Norbutas, Jaroszawiczius ir kiti talpiną žinias laik-raszcziuose. Bet dar nei wienas neiszrodė pilnai jo wertumo. Teorijoje jis buwo pasekėju I. Bagužo, Kromero ir kiti senybiszku istoriku. Bet ne teoriszkuose dalykuose yra swarbus pulikinas musu senybės wiengencziū; jis ne buwo ir nerodė sawę mokslincziūmi, jis neturėjo užduotės iszmokinti žmones įwairiu mandrybiu; jis karsztai mylėjo sawo tewynę, sawo žmones ir szirdingai troszko jiems laimės; jis paszoko apginti sawo lietuwius no newalywos įtekniės swetimtaucziū, atėjunu-lenku; jis matė, jog su atėjimu į Lietuvą swetimo galwato, iszgaiszta isz ju matonios tewynės newien lietuwystė, bet ir tas biuwus gywenymas, kurs motyniszka stiprino ir drąsine prie gywenimo senybės lietuwius. Tai buwo lietu-wos Jeremijoszius, kurs akymis pranaszo regėjo puolimą tewynės ir szaukė prie pasitaisymo. Jis raszė ir tiesiai kalbėjo wisą tą, ką matė, ką jautė; ir lyg tik iszeidawo isz kelo ludytojaus regimo gywenimo, tuojaus įpukdawo įapsirikimus. Nėks neatsisergėjo tuose czėsuose uwo jo asztrios ryksztės, nėks neliko su aszaromis uepriszaukiamas prie stiprumo, prie tiesos ir miešaszirdystės. Žinojo jis, kad toks bady mas pirsztu į akį pagimdys daug dėl ju nepreteliu, ir užtat raszė Didžiamjam Kuningaikszcziui baig-damas sawo rasztą: „Bet asz nenoriu tapti neprietelu kuningu, kuriems mės turime pasiduoti ir priesz kuriuos turime sawę apskusti, ir be to jau asz užkludžiau daugumą žmoniū. Gana ir to, kad asz jau parodžiu, idant gywenimą pertaisyti į laimingą ant garbės Jusu Karaliszkos Didybes, o

ipaciai ant garbės Dievo." Isz sziu jo ipatingu žodžiu regime jo skaistų mierį ir bŕaiwų norą. Dabar pasilieka mums nuotatos iszgwaldyti wisas puses musu gywenimo, kurias užkludė drasi ir bŕaiwi ryksztė Mikoluno. Ir sutariame su J. Jaroszewiczium, jog Mikolunas daug-maž newiename pŕataisyme statuto ir gywenimo žmoniū buvo pŕižastini prie Zygmanto Augusto.

Pats Mikolunas buvo urėdininku ir tai ne žiamos eilės, jog taip drasiai ir pŕnai galėjo žinoti wisai slėptis tada pŕacziuos musu tėwynės. J. Jaroszewiczius su Czackiu mena, jog jis buvo wienas isz burio pasiuntiniu (kamisoriu) iszsiystu po seimo Breste (1544) dėl apraszymo mestu, gintuwu ir pilu Lietuwos ir Ukrainos. Pats Mikolunas primena karalui apie tai. Rasztas Mikoluno ausidėda isz 8 daliu; kiekwienoje dalyje jis, regimai dorėjo apžwalgyti ipatingą pusę gywenimo. Bet reikia pripažinti jau nepakakina nuotataus pŕistūrejimo užimtos uždnotės; jis kiekwiename skyfluje dažnai misio ir kitus; ir už atai mės neseksimė jo paweikstą ir wien iszgwaldysime swarbesnius dalykus gywenimo sulyg pažwilgio Mikoluno.

Nu atėjimo Leikū į Lietuvą, jau musu tėwynėje pastoję wergija; ir ji sawo asztrionis nagomis turėjo apenūsi milijonus lietuwu, žiamaeziu, gudū ir kitū tautū.

Wergija šiadien yra jau prakeikta ir atmesta wisose, nors kiek apszwiostose wieszpatystese ir mokslais, kaip pŕasiegliausias su sawo artimū-wergu, -nežmoniszkas, bet ir ukiszkai nedrutinautis žmoniū žaimės. Wergijos perduoda tukstauczius žmoniū į rankas turtinguju, pasiwadinusiu ponais; szitie, budami pŕtys taiksweje, užjungė wergus prie sunkiuju darbu, neduodami jiems nei mislyti, nei gerinti sawo gywenimą, nės wergo gywenimas su ipėdiniais jo stacziui priguli ponui. Ir tuos wergijos žmones wartoja ponai kaip kiekwieną sawastį, kaip arklus, jaučius, trobas, jawus piningus.

Musu tėwai dar gerai atmena wergija - moczeką, maž newienam isz ju atsitinka parodyti waiškais ant nugaros rumbus nō bizano pristowū; užtat nē ra ko daug kalbėti apie tą aszarū ir prakaito gywenimą. Bet musu tėwu czėsuose wergija jau suminksztėjusi buwo. Amžiuje Mikoluno ji buwo wisoje sawo narsybėje. Ukininkai ir pilouys, pŕirsziti prie žiamės ponu, gyweno namuose newerto wardo namu: isz tworos szapai aplipdyti su moliu; walgė jie duoną su samanomis ir žiewe medžiu; metuose bado žmonės krito kaip musės. Prie to wiso wisi buwo apslėgti didžiomis duoklėmis (padočkais); jeigu kas neiszsizgalėjo iszmokėti, tas buwo smertin pŕakamas, arba pardočdamas kitam ponui, arba tutoriu perkupcziams, kaipo nedoras giwulya.

Tokia buwo ubagystė tarpe tikruju lietuwu XVI amžiuje.

T. b. a.

ISZ LIETUWOS. D. 29 spalū mėn. wainojant carui isz Kankazo golezinkeln Kursko - Azowos, susidūzė trukis. Ejo du peczyu greitume 65 wiorstū per adyną; kaip masko liszki laikraszcziai raszo, pirmoji lokomotywa nuszkustė nō reiku ir už tai wisas trukis susidanzęs. Prie tam 19 žmoniū likosi užmuszta ant wietos, 50 sudanzyti, bet dar gywi. Tarpe užmusztuju buwo du kondaktoriu lietuwu: Strėl-

czinias, ir Karalus. Caras ir jo szejmyna likę sweiki. Wisa Maskolija meldžiasi už jo 'stebuklingą iszgelbėjimą'.

Tuomi tarpu nēks nesimeldžia už iszgelbėjimą nō kan-cziu ir bado mirties 70 szejmynu [skaitant szejmynoje po 5 sparijus bus 350 žmoniū], iszwežtu isz Sedleco rėdybos in Orenburgo. Tiems nelaimingiems atsitiko gimti unijotu tikėjime. Maskolai wisus juos werezia i sawo tikėjimą, nors in rasze dėl szwieto akiu i sawo zokonus. 'walną pildymą tikėjimo'; bet ko ten su tais unijotais nedaro! ir laukau iszwarę ir kareiwais apstoję szaldo, ryksztimis pŕaka, kalinėje marina ir wisaip kitaip spandžia. 70 szejmynu nei kokiu maskoliszku žabangu neiszsizgandę, stacziui kamutojus inkeisztino, taip kad suėmę lyg kokius žmogžudžius nuwežė i tolymą krasztą. Orenburgo rėdybą, ir iszmetė ant pŕacziū žiamiu Timaszowū, buwusio minystru, ant szalczio bado ir mirties be paszatpos. Ejo jie pas Timaszową pŕasztyti pagelbos. Bet tasai atsakė jiems: „Eikite darbuokitės, tad ir turėsite ko walgyti! Ir asz dėlto darbuojuosi!" Wa už ką reikia melstiesi: už tuos nelaimingus, kurie per amžius kentėlimu penėjo ponus, kuningus ir paczius carus, o dabar atėjus ruscziui dienai isz bado nyksta toli nō sawo tėwynės. Ir už ką? už tai, kad juos tėwai iszmokė kitaip kalbėti... poterius!

Isz eilės pasirapinsiu uždėti poterius ir Kanno rėdybos ponams. Žnoma yra wisai Maskolijai, jog Aleksandras III isz wisu gysln kela augsztyn. bajorus ir piningininkus, nēs jie jam dangiaus sidabrinu bludu pŕinesza. Wienok 'wy-ža czebatui ne pora': akyse jo ponas ponui nelygus. Sztai musu ponai jau gretame laike užmirsz ir apie ponystes sawo. Lyg sziolei jie turėjo walę isz sawo tarpo rinkti marszalkas. Dabar ir szis paskutinis ju ponystės žaislas nyksta, nēs ant marszalkos Kanno pawieto paskirtas likosi porucznikas kawalergwardijos pulko Powilas N. Katkowas, sunus mirusiojo Katkowo, kurs taip musu krasztą mylėjo, kaip szuo lazdą. P. Katkows dar 25 metu, tabai bjauriu pŕieprocziu ir paleistuwystėmis ilindo i skolas lyg ausn. Na, žiuoma reikia iszskŕapsztyti isz purwū. Pradėjo pŕaszinėti wietos. Tnojau ir atsiradė Kochanowas pēr sawo raszjė pasiulė jam marszalkos 'wietą V klasos ir 2000 rub. ant metu algos, be inėmimu'. Prasikiszczišis apicėris suti-ko. Jau buwo pas Kochanową ir Kanno gubernatoriu, ir krausto sawo turtą dėl waziawimo. Bet bajorams musu toks likimas pikeziaus britwos, nēs 1. atplėszė nō ju amžiais puoselėtą waldžią rinkti isz sawo tarpo perdėtini; 2. marszalka turi buti protingiausias ir walywiausias isz waldytoju žiamės tos waldstijos, idant gilai suprastu reikalus bajoru, — tuomi tarpu wa, wargiai snarglns Lukuopės junkeris isz kokios wersmės atwykęs ims juos waldyti!

Bet tai dar žiedelai, o kur obuolėlai?...

Szita wasara negali pasigirti sawo deringumu: szaltas pawasaris ilgai suturėjo žoles ir jawus nō ju augimo. Szaltos traukėsi lyg 15 gegužės mėn. Wasara buwo taip gi szalta ir sansa; lietūs pasirodė jau liepos mėn., bet nē ant ilgo. Ruduo sawo pradžioje sausas: wanduo wisur nūsekė. Rugiai nors ir brindo, bet buwo reti, taip kad supjo. wē szwietas mažiaus už pernyksztį. Wasarojus mārkatnesnis ir už ringius; wien mēžiai wietomis uždėrėjo. Lintai pas žmones widutiniai; bet galwanas eđė kirmėlės, pēr tą žymiai nūgedo jie apie Wilkmergę, Biržius ir Szjadową. Wilniaus rėdyboje kirmėliū buwo mažiaus. Bet ir tu pacziū litū nebūwo kur rudenio pamerkti. Prekė ant jawu paskėlė pēr 5 kap. sulyg pernyksztės. Mityba galwiju bus tabai brangi.

Ponai dejuoja su piningais ir isz tos pŕiezasties par-

duodamiszkus; bet naujas zokonas uždraudžiantis pardosą miszku be jokio skyriaus prilenks ponus pigiai atiduoti ir žiamę. Lietuwos ukininkai pradeda labai dažnai pirkti žiames draugystėmis, taip kad ne nedrysta derėti ir dideliu dvaru. Prie to juos padrasina lengwesnis waistas padarymo "užwirtinimo nuoperko" (kupezei krieposti) per notarus ir Wilmaus Žiaminis Bankas.

Bet nepakakimas pinigų stumia žmones prie standaus turėjimo ir apgyrimo kiekvienos pėdos sawo turto. Tūkiai ukininkai reikalauja no ponu jiems prigulinczio lopinio žiamės, kuri lygziol ramiai waldė ponas, nės lygziol daug lauku yra neapmiernota. Isz czion pasikela priesztauraimai ponams per sudus ir aut wietos. Nors miszkai gana pigus, bet perkupcziai pakela ju prekę ir ukininkams reikia wogti; taip jog Wilniaus gubernatorius iszdawė aplink-raszti dėl tarpininku (posredniku), kuriame jiems prisako, idant prilieptu walszcziaus wirszininkams bausti žmones ir nuturėti no "užemimo swetimos žiamės, wogimo miszku ir wisokios paleistuwystės". Gubernatorius drandzia apslėgti sudus daugybe weikalu ir liepia tuos atsitikimus atiteisti walszcziuje. Bet kam-gi sudai, kad juose nejeszkoti saw atlyginimo! Sulyg žodziu gubernatoriiaus, starszinos ir storastos neprisiima iszklausinėti pasiskupdlimu ponu. Gerai daro, nės walszcziaus teisia wien reikalus walszczioniu. Dėl kitoniszku klastu yra wįsatiniai sudai. Nors tiesą sakant tarpininkai yra werti barimoz daugumas ju isz apicėriu arba urėdininku su protekcija ir nėko nesupranta gyvenimo walszczioniu; dienę ir nakti gaiszina laiką su ponais, kuriu reikalus ir gina. Tuomi tarpu ukininkai pastieka wieni dėl apsigynimo sawęs; ju užtartytojas (sulyg zokono žodziu) tapė ju persekiotoju. Jei taip, reikia-gi kaip nors gintiesi patiems. Ir nėra tos wasaros, kad tai sziau tai ten ukininkai nesumusztu policijos, neiszbjaurota wyresnybės. Nebetoli tas laikas, kada pradės ponus kaip wapswas rukyti dumais. Kuningai prilaiko szali ponu.

Neziurint ant gresimo policijos wartoti lietuwoszkas kuningus, daugybė ju platinasi žmonyse. Uz kuningas lietwonės gerai užmoka, už tatali ju ir esti.

Kuningai neprisotintiniai plėszia pinigus no sawo awelu: dėl popėžiaus, dėl tokios - szikios kur ten bažnyczios, už iwairias brostwas ju naujai pramauytas, kurios jau pagimdė Cwinglijiaus indulgencijas. Gerai! pagimdę Cwinglijiu, mažu magindins ir Martinę! Isz pamoksliu graudingu wadina žmones 'wągiais', kurie nentiduoda 'deszintinės diewui', tai yra: deszintosios dalies no wiso, ką turi žmogus. Ir wagas dar nemenkas, bet „wisu didžiausias wagas, nės wagia jis sawasti diewiszką! Regėkite, diewui esancziam danguje reikia puro rugu, parozo, wisztos ir pinigų dėl portweino!

Užtai ir kuningai kaip kurie nusiziamino akyse žmoniui. Taip asz ipacziai regėjau ir girtejuu, kaip keikė ir norėjo muzzti wienas ukininkas sawo wikarę. Wadino jis ji 'kiaulė, durnius' ir tt., net maskoliszkai garbino ir mokė ji atminti, jog 'jis tyra bažnyczioje kuningus'; nors gerus kuningus žmonės standziai ir be palowos gina no persekiojimu wyresnybės.

W. BEWARDIS.

PRUSU LIETUWA No nauju metu žada Mt Jankus Tilžeje iszleisti naują tėwyniszką laikraszti, Niamunus wardu. Rasztus L. Balsu, kurie suduoda kuningams per kisznę, wienas lietuwis, czion gywenantis, uori sawo kysztais i kningutę atspaudinti ir, per rubeziu pergubendinęs, kaip ir sawo pusėje dowanai dalinėti. — Neseniai wienas lietuwis kuningas, parubežėje gywenantis, gawęs siuntinį L. Balsu, pawedė ugnei, bijodumasi, idant žmonės perskatę gerus rasztus nepaslotu iszmintingesniais! matai, koks ans

despotas! matai, ką kuningai su lietuwiais daro! Pyksta jie kaip kartą tyriau, ant Jėzuwitu, už ką sudegino lietuwiszkas motikas, o ką szįdien tie patys kuningėlai dirba? Kolek mano galwa ant pecziu, tolek kariasiu priesz tuos penėtus diewo blužnytojus ir Kristaus wardo mindziotojus, tie begėdžiai yra kalti wisos bjaurybės, slėgianczios musu tėwynę. — Weyeris kas-žin kodėl sawo „Szwiesę" daugiaus neswojia i szwietę; mažu kuning lai numanė, jog ir ta dar negana dėl ann kszenės dirba, o juk nėra ko, nėra nėra priesz laikraszczio, kurisai jai arba jiems ką ispetu. Berots yra ten apsakymai ir labai naudingi, taip ant paweizdos praneszime apie jubileju Leono XIII tarp kitko primena, kad 75000 plėczku geriausio wyno tapę dowanota, kad žmogui net wis seilė tekėti paganna! Prasmegk su tuomi wisu tamsos pilnu laikraszcziu! Bernytis.

PLYMOUTH Pa lietuwiszkieje darbininkai tiekiasi uždėti šadarbystos kromę; daugelis yra ant to ukwatninku, ale ir daugelis yra prieszininku, ką nori tą užmanymą nusmaugti, nėra Paukszczio nusamdyti. Pauksztys-gi labai bijosi darbininkiszko kiomo po sawo szonais, nėra ir taip jau patsai slobsta. Reiktu-gi syki musu žmonėms atsikwoszeti ir suprasti patiems sawo naudą! Tai-gi prabuskini, me isz miego, o suwreziai griebkiamėsi už to gražaus ir Lietuwai naudingo darbo! A. Mant....

MT CARMELyje Pa. aplink 1877 m. leokai, awlankomi kn. Florijono Klouowskio isz Shamokin Pa, užsimanė pasistatyti bažnyczia, ir pastatė, tik skolas pabaigė už ją mokėti 1886 m. Kuningas pinigų sawo wartawojo, kaip tiktu norėjo, nors buwo dėl pinigiszku reikatu iszrinktas parapijonių komitėtas. Isz to daug sykiu parėjo i pykesti kuningas su parapijonais. Syki kada tie nepawelyjo jam kromę pastatyti aut bažnytinės žiamės, o tik klebonija, kuningas buwo uždaręs bažnyczia. Sutikimas menkas buwo iki 1886 m. tarp kuningo ir parapijonių, o iszsiszwentinus Jeronimui, broliu Florijono, aut kuningo ir jam atsikrawczius i Mt Carmeli aut parapijos, barnys emė kurstyti ugni, seniai rusėjusia isz lengwo, kada Jeronimas užsimetė no komiteto atimti pinigų parapijos ir kuningas, pats gesuodamas tapti wisu kuoni parapijoje. Po i gu tasyniu kuningas komitėtui nusiuntė per sudą raszta, idant jė norm atitesėtu, o tas kad nėko nedarė be pritarimo parapijonių, abudu kuningu broliu 1877 m. snėmė ir apskundė komitėtą „už suktą rinkimą ir nuslepimą pinigų" ir tt. Ir ant to patys prisiekė. Bet kad nusandytieje žmonės szaukėsi tu augsztesni sudą, kuningai prowę aptidė, užpildami pinigų kur reikint, ir kn. Florijonas atraszė gromatą i komitėtą persipraszdydamas už sawo netikusį ir neteisingą užpuolimą. Bet kn. Jeronimas nepalowė reikalawęs pinigų ir kuningu, ir neguodamas ju uždarė, bažnyczia ant 3 mėnesiu. Ejo žmoniui skundu pas wyskupę; tas matydumas, jog nedaug žmoniui oia už kuningą syki juos pas welnią siuntė, o kitą syki, regėdamas žmoniu ikerszimą už kuningu kreiwę prisiegą, teisinio tarans diewo sąkydamas, kad jie prisiekę ne isz tikros szirdies ir kad dabar taj apgulistaujė. O czia kn. Jeronimas atsilepė dėl pawyskupės nesuprantamoje lenku kalboje: „Ir kas czia bedos syki kreiwai prisiekti!!! Wyskupas Dauvillės siuntė žmones pas welnią teisybes jiesz. koti. Arkiwyskupas Philadelphiajos aut ju skundo tylėjo, o kardinolis Baltimorėje sakė be popėžiaus zinicos dėl ju negalės daryti. Ir raszymas parapijonių i Rymą nėko nepagalbėjo; nėra warnas warnui akies nekerta. O tuomi tarpu misijonorus Sebastyjauski ragino žmones, kad nusižiamintu priesz dwasiszką wyresnybę ir kad dowanotu kn. Jeronimui, anam waisziui 'be galwos ir be kalbos'. Nežinau kaip tai parapija galėtu, kada kuningas persekioja aweles sawo! tarp kitu dalyku jis kerszcziojimu tariasi parmuszęs

po sawimi drangystę Stanisłowo Kostkos. Tankiai isz tos priezasties kyli juokingos ljaurybės. Taip 11 d. lapkriczio 1888 m. kn: Jeronimas nenorėjo laidoti mirusi svari draugystes Kasparyweziu, or kad miszius laikant atnesze lawona i bažnycia, kuningas nepadauges maszia bogo, no altarans ir isz bažnyezios, lyg epkelos persigandes. Žmona žmotes už toki bediweiszką pasielgimą emė balini keikti bažnyezieje. Kad waldytojus warpu nuėjo pazwanyti už mągystę, rado warpo szied isziuntą ir warpą perwerstą! Žmones tykiai palaidoja namitėn, o kuningelis isz sulkos laugo žurego, kas bus isz koszes. Kurą jis sublendė dėl parapijonių. — Daug ir kitokiū neteisū darokū. Jeronimas; dėl mokslinaes žmogū moka pinigū, o nera pralakomas geram mokomui, o tik gentis knainga, tamsūs žmogūs, kuris jeigu tik daranybiu gadetu ka pamokinti. Po bažnycza, klebonija ir mokslaine kuningas iszweđa trubas dėl apszildymo ant kasztu parapijos, nors nekada neiszduoda rokundos parapijonims isz wartojamu pinigū. Ir isz to, kad kuningas pasiglemžė wisą rokuudu wedimą, be žinios parapijoniu, kyta barnys ir kersztai parapijoje. Ras žiu ar taip pridėria elgtiesi 'wietin'kams Kristans' ant žiamės?! Žmonės dabar sutarė kuningui nekū nemokėti, o per laiknaszezius pagarsinti wisą jū parapijoje apšėjimą, ir tokiu prispirtiniu budu tikisi no wyskupo iszreikidause perkeičimą netikusio kuningpalaikio. Taip-gi apgarsina, jog skolu, ant bažnyezios atztraukiamu per kuningą, parapija neapsima mokėti. Taj matote, prie ko žmones griebiasi iwaruoti i wegį per 'wietininkus Kristans'. Mums rodosi, kad tokius kuningus reikia wisiszkai iszwyti, o ant wietos ju bawiesi pastatyti mokslainę ir užlaikyti gerą mokinioja, kuris wes waikus ir žmones iszwešybe ir moksli. O tiktai mokslė randasi wisas iszgywimas žmoniu ir ju lawio. Ne tokie kuningai žmogū pataisys ir patobuifias, ne, jie tiktai apkwailina iszstikanczius jiems aweles; tegul visi griebsis prie mokslo, o mižą bus wietos dėl plėszikiu awinu skura apsigobusiu, kokiais sziađien yra kuningėlai: Parapijonis. Europoje kassyk didinasi riksmū dėl wajuos; taip Prancuzijoje wyresirybė reikawo kredito ant 1 milijardo dėl sudrutinimo gintūwiu. Anglija ir Wokietija stropiai budawoja naujus karės žaiwus. Maskolija keimsza kassyk didesnes gaujas waisko i wakarini parubežį. Laikraszezią dieną isz die nos kursto ant wajuos ir nekū neguli žinoti, kada kits liepsna, kuri gali uždegti wisą Europą. Ir dėlko taip darosi? tiktai dėlto, kad Europą sziađien waldō keletas pusszucziau monarku, kuriems gywenimas tautu tiek rupi, kiek gywenimas pelės katei. Isz tikro jau laikas yra žmonėms atsiwalinti no tokiu piktadėjiszku waldōnū, o isteigti waldžią žmoniu, kuri apsaugos szwietą no kraužoos. Bet kad tai žmonės susiprastū!

11 d. lapkriczio iszmanesniejie darbininkai wisamė szwietė szwentė kaipo matini paminėjimą nekattai nužudytu Czikagoje užtarytoju wargdie niu. Nužudė tuos wyrus piniguooczią ir tie, kurie isz ju pastalės trupinius renka. Bet newisur dar žmonės supranfa, jog Czikagoje pakartiejie anarkistai yra musu dienu muczelninkai, kuriuos nugaławo už tai tiktai, kad jie dirbancziajai klasai žmoniu troszko iszganymo no bėdos, wargū ir tamsos; ir dėlto dar daug yra tokiu, ka galwas pakrato, iszgirde miuint ju wardus. Bet nepoigtam, kada priespauda žmoniu pasididins ir wargas sunokins sawo bawisius waisias, tadā dar-

bininkai lyg isz miego pabus ir atiduos garbę tokiems wyrams, kokias buvo Szpysas, Parsons ir kiti. Tada tai wisi supras, jog tie wyrai kentėjo persekiojimus iki kapui tiktai dėl žaimės darbo žmoniu. Ir musu brolai lietuwinkai sykį pakėts galwas, apsuokėjusias per itgą jungi, ir zwilgte-rėję i szwietą, paszoks i kową už walnybę kaip sawo gimnes, taip ir kitu. Sziađien dar ant lietawiszkojo dar gaus stankioja, godi nezinēs debesiu, o žmones szuaprszezia tamsybės apglėbime..

Popėzius dabar rupinasi turpinikauti susineszimuose tautu Europos, idaut parodyti, kaip reikalinga jam sugražinti szwietiszką waldžią.

Szpanijoje prabudo rewolacijonėriszkoji dwasė ir žmoniu kratėjimas mēstuose kreipiasi priesz monarkiję. Kada lietuwiai taip ims bruzdėti?

Užmokėjo už L. Bałsą: P. Simanawėzcius \$ 1, A. Litwinas \$ 1, J. Szabrinskas \$ 1.

Brolai! jau baigiasi metas, o daugelis skaitytoji dar neatsilygino už L. Bałsą, nors iszdawimas laikraszezio daug pinigū kasztuoja. Dėlto kwiecziamė žėdną skaitytoją, kad atsisteistu su rėdyte trumpiausiamė laike ir įkwėptu drąsą tolaus ristiesi su tamsybe ir kitais Lietuwos neprietelais. Rėdytė.

Jei nori waikus aprėdyti už \$ 1.50, eik pas M. Rohrheimer, 11 N. Main ulyczia, Shenandoah Pa.

Wyrų aptusus no \$ 3.50, waiku no \$ 2.50, wyrų ploszcziu no \$ 2.50, o waiku — no \$ 1.50 augsztynt pas M. Rohrheimer 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Neapsigauk o eik pas Rohrheimeri pirkti drapanas ir nzeželysi pinigū. Atmink wietą, 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Yra parduodama daug pigiu blogu drapanu Szenandoryje, o geriausios ir pigiausios drapanos ir skrybėles randasi pas Rohrheimeri No. 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Pigiansia wietā walseziuje dėl nusipirkimo nauju ir senū peziu ir wisokiū naminiu daigtu yra pas L. HUMMEL, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

Naujansios mados lowos, stalai, krėsłai ir kitokie namini baldai pigiausiai parsiduoda pas L. HUMMEL, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

Geriansios armonikos ir skripkos wisokeriopu gatunku pas HOLLERMAN, ant kampo Main ir Loyd ulycziu, Shenandoah Pa.

Dziegoriai ir dziegorėlai yra gerai prižiurimi, pirma ne kad jie yra parduodami; dėlto pirkkite pas praktiszką dziegormeisteri HOLDERMAN, kampas Main ir Loyd ulycziu.

Idant pirkti taworus pigiai, gerai ir už tiek, ko jie yra werti, eikite pas dziegormeisteri HOLDERMAN, ant kampo Main ir Loyd ulycziu Shenandoah Pa.

Raikalaudami pataisymo dziegori ir dziegorėlu, taip-gi brangiū daigtu, kreipkitėsi prie HOLDERMAN, ant kampo Main ir Loyd ulycziu, Shenandoah Pa.

RAULYNAS NEWULIS Szenandoryje taiso dziegorėlus ir gali labai gerai pataisyti; už pataisymą ranczyjasi ant 2 metu, o jei kas butu isz jo pataisymo nekantantas, tai pertaiso dykai. Taiso 25 centais pigiaus ne kaip pas angłus. Wietā: No. 122 S. Main ulyczia, Shenandoah Pa.

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA ant JARDIN ul., artymais Coal ul., Laikan szaucziszką dirbtuwę ir siuwu ant orderio czebatus ir czewerykus kaip dėl didelū taip ir dėl waiku; priimu nesziotą apawalnyę dėl sulopymo. Pigiaus darau ne kaip wisi Szenandorjo szaucziai. Ateikite pas mane, brolai lietuwinkai, o džiaugsitėsi ilgai dėwėdami mano darytą awalnyę.

Joseph S. Whitehouse ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA
Wisatinis AGENTAS dėl Hamburgio ir Brėmės garlaimiu kompaniju; laiwakortės už pigiausių prekę. Taip-gi siun-
cziu piningus i Europą, duodu daug rublu už mažai do-
relu. Užėikite pas manę, o neapsigauste.

KRAUCZISZKAS KROMAS JONO MIEŁDAZIO.

Darau uniformas ir kitokius drapanas wisokiom madom,
prekia (ozienia) yra nuderiamą; drapanos ant orderio
Draugyscziu drapanas galima gauti wisokios mados. Wis-
aptausas yra padaromas geriausiai.
6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH Pa.

JOKUBO NOLL SALUNAS IR RESTAURACIJA.

geriausias porteris wisame meste.
Lauerio garsus alus wisumet szwieziansius yrapatuotium.
Knights of Labor cigrai wisumet yra prilaiкоми. Užėikite
o jus wisumet gausite DIDŽIAUSIA stiklą alaus už 5 cen-
tus pas prietelu lietuwininku JOKUBA NOLL,
19 N. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

PENNSYLVANIJOS GELEZINKELIS. SZAKOS SCHUYLKILL.

I Wigan, Gilberton, Frackville 6.00, 9.15 pr. p., 4.10 po p.
Nedėldieniais 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.
I Pottsville 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.
Nedėldieniais 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.
I Reading 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.
Nedėldieniais 9.45 pr. p. ir 3.10 po p.
I Pottsville, Phoenixville, Norristown ir Philadelphia (state
Broad St.) 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p. szokia atėnų.
Iš Frackville i Shenandoah 10.30 pr. p. 12.11, 7.00, 10.03
po p. Nedėlonis 11.14 pr. p. ir 4.53 po p.
Iš Pottsville i Shenandoah 10.00, 11.45 pr. p. ir 7.15, 9.00
po p. Nedėldieniais 10.40 pr. p. ir 4.20 po p.
Iš Phila. (Broad ul. stots) i Pottsville ir Shenandoah 6.05,
8.35 pr. p. ir 4.10 po p. Nedėloje 9.23 pr. p.
I New York 3.20, 1.05, 4.40, 5.35, 6.50, 7.30, 8.20, 8.30, 9.40,
11.00, 11.15 pr. p. (limited express. 1.14 ir 4.50 po p.) 12.40,
2.30, 3.20, 4.50, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01, mukcz u
Nedėloje 3.20, 4.05, 4.35, 8.30, 9.40 pr. p. 12.40, 3.20
(limited) 4.50, 5.23, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01.
Baltimore ir Washington, 12.25, 3.50, 7.20, 9.10, 10.20,
11.18 pr. p. (2.35 lim. ex. press.) 4.02, 4.30, 5.42 (limited
express) 6.57 po p. Tikrai i Baltimore 4.02, 5.08, 10.40 po
p. Nedėloje 12.45, 3.50, 5.20, 5.42, 6.54 pr. p. ir 11.48, 4.41
(limited) 6.57 po p. I Baltimore 5.05 ir 10.40 po p.
I Pitsburg 11.20 pr. p. kasdien ir 10.20 po p. szokia p. d.
Iz Sunbury i Williamsport, Elmira, Camadawgus, Ro-
chester, Buffalo ir Niagara Falls 5.10 pr. p. ir 4.52, szokia
diena. I Watkins 5.30, szokia p. Meng. I Kume 12.52 pr. p.
CHAS. E. PUGH, Gen. Manager. J. R. Wood, Gen. P. Ag.

Brunn & Wallinger ADWOKATAI POTTSVILLE PA.

C. H. BOSSLER W. COAL UL. SHENANDOAH PA

Netoli no Main ulyczios, Namnose Freyney.
Parduodu geriausią ir szwieziansią mėsą: jautieną, kia-
lieną ir tt., taip-gi puddingą, deszras ir t. t. Brolai lietu-
wininkai ateikite i mano mesos kromą pirkti. Wiskas nū
pigiausių prekę parsiduoda.

PIRKKITE WISOKIAS LIEKARSTAS

Baltojo Arelo Aptickejo

DELES, PLESTRUS,
PILES, LANIMENTUS,
SPIRITUS, KAMPARUS,

ALKOHOLI ir wisokias kitokias Liekarstas.

Tėnyk ant BALTOJO ARELO.

KIRLIN'S DRUG STORE.

Nemose Fergusonso Hotelo.

DR. RICHTER'IO PAIN EXPELLERIS

garsi prusiszka namu liekarsta turi buti laikoma
zoposte kožname name, kažnoje gimineje, kaip
geriausia pagelba no REUMATIZMO, podagros,
persiszaldymu, nerwiszku ligu, paralyziu, iszi-
narinimu, szirdies ligu, dantu skaudėjimo ir pit-
wo ligu, patrukimo, kosulo ir kitu liga.

Nėru geresnis liekardos per Expelleri.

Dabok gerai ant musu kupezystės zenklo „Ri-
chardono Ikaro“ ir nepirk be jo!

F. AD. RICHTER & CO,

310 Broadway, New York.

PREKE UZ BONKA \$ 0.50

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa.

yra wirniasius ir seniausias agentas del inspipekimo ma-
sines ir del aspergėjimo, gywasozio; reprezantawoja geria-
sius ir didziausius kompanijus. Lactawnikas ir uzbekimi
apsisereti ant, gywasozio ir no ugnias antoklito pas ma-
ir to upepsiuolesis.

JOKUBO MATULO.

KRAUTUWI WYNO, LIKIERIU, CIGARU.

Taip-gi aty parduodu kegeinis.

Geriausias aretkas guasi gallonais ir kwortomis.
NORTH MAIN ST. SHENANDOAH PA.